



GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Leka skriva å så lära mig saker”

En intervjustudie av nio barns förväntningar
på förskoleklassen

Eva Brandberg

”Inriktning/specialisering/LAU370”

Handledare: Stefan Schedin

Examinator: Hans Ekbrand

Rapportnummer: HT 09-2480-11

1. Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: ”Leka skriva å så lära mig saker” En intervjustudie av nio barns förväntningar på förskoleklassen

Författare: Eva Brandberg

Termin och år: Höstterminen 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Stefan Schedin

Examinator:

Rapportnummer:

Nyckelord: Förväntningar, barn, förskoleklass, läroplan, lek, lärande

Syfte

Syftet är att få en djupare förståelse för vilka förväntningar nio barn i förskolan har på förskoleklassens verksamhet och hur väl deras förväntningar överensstämmer med vad staten avser att förskoleklassen skall vara.

Frågeställningar

- Vilka förväntningar har nio barn i förskolan på förskoleklassen?
- Vad säger staten om hur utformningen av förskoleklassen skall se ut och hur väl stämmer det överens med barnens förväntningar på den?
- Hur kan kunskapen om hur barn tänker om förskoleklassen användas i den pedagogiska verksamheten?

Metod och material

Studien har genomförts med hjälp av kvalitativa intervjuer av barn som befinner sig i förskolans verksamhet samt litteraturstudier. Barnen intervjuades enskilt och vid intervjuerna använde jag bandspelare samt förde anteckningar. Intervjuerna skrevs ut efter varje intervju tillsammans med anteckningarna.

Resultat

Resultatet visar att barnens förväntningar handlar om leken, regler och förhållningssätt mot varandra, omsorg (från fröken) och att lära sig saker. Barnen förväntar sig att få leka, men att också få lära sig saker. De separerar inte lek och att lära sig något, utan sammankopplar dessa genom att beskriva olika lekar de vill lära sig. Barnen tar upp att regler och förhållningssätt är viktigt och de förväntar sig omsorg från fröken. Resultatet visar således att barnens förväntningar stämmer väl överens med vad staten menar att förskoleklassen skall vara.

Betydelse för läraryrket

Min studie visar att vara nyfiken på och intresserad av hur barn tänker och vilka förväntningar som finns hos dem inför nya situationer ger det mig som pedagog oändliga möjligheter att skapa en verksamhet som motsvarar de förväntningar de har.

2. Innehållsförteckning

| | |
|--|----|
| 1. Abstract | 1 |
| 2. Innehållsförteckning | 2 |
| 3 Inledning..... | 3 |
| 3.1 Syfte och problemformulering | 4 |
| 4. Litteraturgenomgång | 5 |
| 4.1 Förskoleklassens bakgrund | 5 |
| 4.1.1 Skolmognadsbegreppet | 5 |
| 4.1.2 Samverkan mellan förskola och skola..... | 6 |
| 4.1.3 Flexibel skolstart | 6 |
| 4.2 Förskoleklassens införande | 6 |
| 4.3 Förskoleklassens läroplan och innehåll..... | 7 |
| 4.4 Skolifieringen av förskoleklassen | 8 |
| 4.5 Barns perspektiv eller barnperspektiv | 8 |
| 4.6 Barns tankar om livet | 9 |
| 4.6.1 Barns tankar om förskolan och skolans värld | 10 |
| 4.6.2 Barns tankar om sexårsverksamheten | 10 |
| 4.6.3 Barns tankar om lek..... | 11 |
| 4.6.4 Barns tankar om vuxna..... | 11 |
| 5. Metod | 13 |
| 5.1 Kvalitativ intervjumetod | 13 |
| 5.2 Urval och avgränsningar | 14 |
| 5.3 Genomförande av undersökningen..... | 14 |
| 5.4 Reliabilitet och validitet | 16 |
| 5.5 Generaliserbarhet | 17 |
| 5.6 Etiska hänsynstaganden..... | 17 |
| 6. Resultatredovisning | 18 |
| 6.1 Barnens tankar om innehåll och aktiviteter i förskoleklassen..... | 18 |
| 6.2 Barnens tankar om vad man får lära sig i förskoleklassen..... | 20 |
| 6.3 Barnens tankar om leken i förskoleklassen | 21 |
| 6.4 Barnens tankar om vad fröken gör i förskoleklassen | 22 |
| 6.5 Vem barnen brukar prata om förskoleklassen med..... | 22 |
| 6.6 Sammanfattning av resultatredovisning | 23 |
| 7. Resultatdiskussion | 24 |
| 7.1 Barns förväntningar på förskoleklassen | 24 |
| 7.2 Så vill staten att förskoleklassen skall se ut | 25 |
| 7.3 Att använda kunskapen om hur barn tänker i den pedagogiska verksamheten..... | 27 |
| 7.4 Slutsats | 27 |
| 7.5 Metoddiskussion..... | 28 |
| 7.6 Förslag till fortsatt forskning..... | 29 |
| 8. Avslutande reflektioner | 30 |
| 9. Referenser..... | 31 |
| 9.1 Internet | 32 |

3 Inledning

Sedan 1998 ges alla barn möjlighet att få gå i förskoleklass det år de fyller sex år. Förskoleklassen är en frivillig skolform som kommunerna har skyldighet att erbjuda och det är vårdnadshavarna som avgör om de vill att deras barn skall börja som sexåringar i förskoleklass eller vänta ett år och istället börja i årskurs 1. Verksamheten skall betraktas som undervisning och följer samma läroplan som grundskolan, Lpo94. Ett syfte med införandet av förskoleklass är att förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och grundskolan skall genom att närma sig varandra, höja kvaliteten i verksamheterna. Genom att integrera verksamheterna skall ett nytt pedagogiskt förhållningssätt skapas och där de naturliga inslagen från förskolan med lek, omsorg och skapande, ett temainriktat arbetssätt och barnets eget utforskande, skall få genomslag i skolan (Skolverket, 2001).

Skolverket har under åren 1999-2001 i ett projekt kallat FÖSK¹ gjort uppföljningar på vad integreringen har inneburit för verksamheterna och resultatet har redovisats i tre olika rapporter till riksdag och regering. Resultatet visar på att det är skolkoden som tar över i förskoleklassen. Karlsson, Melander, Pérez Prieto och Sahlström (2006) har i sitt forskningsprojekt Förskola och skola i samverkan kommit fram till liknande resultat. De menar att reformen med att göra övergången mellan förskola och skola smidig och samtidigt införa förskolepedagogiken med dess barncentrerade aktiviteter in i skolan inte uppnådde sina syften. Istället har sexåringarna börjat skolan ett år tidigare, skolstarten sker därmed när de lämnar förskolan för att börja i förskoleklass.

Men vad förväntar sig barnen att de möter när de börjar i förskoleklassen? Är det en förskoleklass där skolkoden har tagit över eller är det en förskoleklass som genomsyras av lek, skapande och omsorg de tror att de möter när de börjar som sexåringar?

Att vara nyfiken på och ta del av hur barn tänker utifrån de erfarenheter de har, har genomsyrat min utbildning och gett mig erfarenheter av hur viktigt det är att låta barn få känna att deras tankar är värdefulla och tas tillvara. Om jag som pedagog vet vilka förväntningar barn har på förskoleklassen verksamhet, kan jag planera en verksamhet som möter deras förväntningar och samtidigt följer de föreskrivna styrdokument som finns för förskoleklassen. Verksamheten med dess undervisning skall anpassas till barns utveckling och bakgrund samt till de erfarenheter de bär med sig till grundskolan (Lpo94, Lärarens handbok, 2002). Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) skriver att barn alltid har med sig tankar och uppfattningar från en situation till en annan. De menar att det ligger i varje pedagogs kompetens och kunskap att få barn att delge sina tankar för att kunna förbereda och planera sin verksamhet.

I detta arbete vill jag genom att intervjua nio barn ta reda på vilka förväntningar barn som går i förskolan och skall börja förskoleklass har om förskoleklassen och hur väl barnens förväntningar stämmer överens med det som staten avser att förskoleklassen skall vara. Tror de att de kommer att få fortsätta leka som i förskolan eller kan det kanske vara så att de förväntar sig att de faktiskt börjar skolan och äntligen ska få börja läsa och räkna i riktiga böcker?

¹ FÖSK är arbetsnamnet på projektet och skrivs med versaler.

3.1 Syfte och problemformulering

Syftet med arbetet är att få en djupare förståelse för vilka förväntningar nio barn i förskolan har på förskoleklassens verksamhet och hur väl deras förväntningar överensstämmer med vad staten avser att förskoleklassen skall vara.

De frågor arbetet utgår ifrån lyder:

- Vilka förväntningar har nio barn i förskolan på förskoleklassen?
- Vad säger staten om hur utformningen av förskoleklassen skall se ut och hur väl stämmer det överens med barnens förväntningar på den?
- Hur kan kunskapen om hur barn tänker om förskoleklassen användas i den pedagogiska verksamheten?

4. Litteraturgenomgång

Det jag har funnit som ligger närmast min egen studie är Pramling, Klerfeldt och Williams Granelds (1995) rapport som handlar om hur barn uppfattar förskolans och skolans värld. Jancke (1995) skriver om barns syn på sexårsverksamheten när de befinner sig i den, och vidare skriver Hartman (1986) om barns tankar om livet. Hjort (1996) har gjort en undersökning om hur barn uppfattar leken i förskolan. Arnér och Tellgren (2006) diskuterar barns perspektiv och barnperspektiv. Jag har även tagit del av de statliga utredningar som beskriver tanken bakom förskoleklassens införande samt de utredningar som gjorts av hur förskoleklassens verksamhet oftast ser ut, likaså vad Palmblad (2002), Persson (1995), Bergström (2006) och Lumholdt och Mc Grath (2006) skriver om förskoleklassen. Likaså behandlar Karlsson, Melander, Pérez Prieto och Sahlström (2006) förskoleklassens införande och dess konsekvenser.

4.1 Förskoleklassens bakgrund

Ända fram till 1970-talet utvecklas förskolan och grundskolan som två olika separerade verksamheter. Vid den här tiden ses inte samverkan och samarbetet mellan verksamheterna som något viktigt (Persson, 1995). Men i slutet av 60-talet framgår det att det behövs ett ökat samarbete mellan förskola och grundskola, då det under flera år har drivits en debatt om skolmognadsbegreppet. Detta då det under en längre tid har förts diskussioner om att skolmogna sexåringar skall få börja skolan som sexåringar (Persson, 1995).

4.1.1 Skolmognadsbegreppet

I slutet av 1950-talet ses skolan som en statisk institution som är svår att förändra och där synen på barnet är att barnet skall inrätta sig i skolans värld och inte tvärtom (Persson, 1995). Skolmognadsbegreppet börjar ifrågasättas i statliga utredningar och kritik höjs mot de många tester som användes inom skolan för att mäta barns intelligens. Synsättet på barn där de skall vara anpassade till skolan, främst då begåvningsmässigt och där lärarens undervisningsmetoder är givna, menar kritikerna, "konserverar" (Persson, 1995 s. 17) den gamla skolan och förhindrar pedagogisk utveckling. Nu börjar det istället talas om tester som även prövar olika utvecklingsaspekter och inte bara intelligensen. Hänsyn skall tas till barnets utvecklingsålder, det vill säga, man inkluderar såväl intelligensutveckling som den socioemotionella och fysiska utvecklingen (Persson, 1995).

Det visar sig att flera av de sexåringar som börjar skolan har problem både socialt och emotionellt men att de rent intelligensmässigt ligger högre än sjuåringarna (Persson, 1995). För de elever som därför inte anses mogna att börja skolan finns vad som kallas skolmognadsklasser, som på lågstadiet var den vanligaste formen av specialklasser. Under 1950-talet till 1960-talet ökar skolmognadsklasser stort med så mycket som 300 procent. Man börjar förstå att de mätinstrument som används inte är tillräckliga och att det kan vara lärarens metoder som inte passar till barnets utvecklingsålder. Nu är det dags för skolan att anpassa sig till barnets utveckling, istället för att barnet skall anpassa sig till skolan (Persson, 1995).

4.1.2 Samverkan mellan förskola och skola

SIA-utredningen (utredningen om skolans inre arbete) som kommer 1974, föreslår att skolan skall ha ett mer samlat ansvar för hela skoldagen för de barn som går i skolan. Skolans möjlighet till större omsorg skall bli bättre och grundskolan skall i en högre grad använda sig av de arbetssätt och metoder som mer hör ihop med förskolepedagogiken (Skolverket, 1999). I och med att den allmänna förskolan för sexåringar lagstadgades 1975 så markeras också betydelsen av att barnen vistas i förskolan (Persson, 1995).

Vid den här tiden går i princip alla sexåringar i någon form av förskola, antingen i en deltidsgrupp som innebär regelbunden gruppsamling om minst tre timmar varje dag eller i daghem som innebär att barnet tillhör en åldersgrupp lik sin egen och vistas där upp till åtta timmar varje dag (Persson, 1995). Genom detta krävs det ett bra samarbete mellan förskola och skola för att det skall bli en så bra inskolning som möjligt. Här betonas att övergången skall försöka vara så mjuk som möjlig så att barnen upplever en kontinuitet mellan båda skolformerna, då det inte anses räcka till att barnen besöker skolan några gånger inför sin skolstart. Samarbete mellan grundskola och förskola ses nu som nödvändigt därför att barnet behöver anpassa sig till skolans värld (Persson, 1995).

4.1.3 Flexibel skolstart

Den 1 juli 1991 fattar regeringen beslut om flexibel skolstart för sexåringar. Nu får föräldrar själva avgöra om deras barns skall börja som sexåringar. Kommunerna blir därmed skyldiga att under en övergångsperiod fram till 1997 erbjuda i mån av plats möjlighet för barn att börja skolan som sexåringar. Skillnaden mot tidigare är nu att det är föräldrarna som skall avgöra om barnet är moget och inte psykologen (Pramling & Mauritzson, 1997). Reformen får dock inte så stora praktiska konsekvenser för skolan då omfattningen av barn som börjar som sexåringar inte är så stor under läsåret 1993/1994 (Persson, 1995). Kommunerna väljer att organisera det på olika sätt, en del organiserar sin barnomsorg så att sexåringarna flyttar in i skolans lokaler, det kallas då ofta sexårsverksamhet eller skolförberedande verksamhet. För de barn som behöver heldagsomsorg kombineras det med fritidshem eller familjedaghem (Persson, 1995).

4.2 Förskoleklassens införande

1998 införs så en ny skolform, förskoleklass, och bestämmelserna om förskoleverksamhet och skolbarnomsorg övergår till skollagen Verksamheten blir frivillig för barnen men obligatorisk för kommunerna att erbjuda (Skolverket, 2001). Det innebär att kommunen är skyldig att anvisa en plats i en avgiftsfri förskoleklass det år barnet fyller sex år (Karlsson m fl 2006). I propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor 1997/98:6 står följande att läsa:

Mötet mellan förskola och skola, där också fritidshemmen spelar en viktig roll, kan frigöra utvecklingskraft som förnyar alla de pedagogiska verksamheterna för barn och vuxna. Nya möjligheter behöver ges för att ett arbetssätt kan växa fram, där olika professioner och

kompetenser kan samverka i arbetslag. Undervisningsbegreppet behöver vidgas till att omfatta ett främjande av lärprocesser, där förskolans och skolans kultur och arbetssätt ömsesidigt kan mötas och utformas till en pedagogisk helhet.

Reformens syfte är således att skolbarnsomsorgen, förskoleverksamheten och grundskolan skall närma sig varandra för att på så sätt förbättra kvaliteten på verksamheterna. Genom att integrera förskola, grundskola och fritidshen kan ett nytt pedagogiskt förhållningssätt utformas som kan medverka till att det skapas kontinuitet i det livslånga lärandet (Skolverket, 2001). Att integrera dessa verksamheter skall i första hand ses som en pedagogisk fråga, där en utveckling skall ske med att arbeta mot gemensamma mål, gemensamt förhållnings- och arbetssätt. Förskolepedagogiken med dess naturliga inslag av omsorg, lek, skapande och ett tematiskt arbetssätt med barnets eget utforskande, skall få genomslag i skolan (Skolverket, 2001).

4.3 Förskoleklassens läroplan och innehåll

Sedan 1998 omfattas förskoleklassen av en läroplan Lpo94, läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskolklassen och fritidshemmet. Detta innebär att förskoleklassen tillsammans med grundskolan och fritidshemmen har fått en gemensam läroplan som anger mål och riktlinjer för verksamheten, samt beskriver värdegrunden och uppdraget (Palmlblad, 2002). Det betyder att läroplanen medverkar till att ge förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmen tillfälle att tillsammans i arbetslag arbeta mot gemensamma mål (Palmlblad, 2002). Dock skiljer de sig åt på en viktig punkt och det är att för grundskolan anges mål att nå, men för förskoleklassen finns inga uppnåendemål, här anges mål att sträva mot och som till exempel är att eleven utvecklar lust och nyfikenhet att lära, utvecklar sitt eget sätt att lära och utvecklar tillit till sin egen förmåga (Lumholdt & Mc Grath, 2006).

Genom att de olika kompetenser som finns hos förskolelärare, fritidspedagoger och grundskolelärare möts så kan ett förändringsarbete ske (Palmlblad, 2002). Förskoleklassen är en egen skolform enligt skollagen, vilket gör att förskoleklassen kan behålla sin suveränitet och egenart. Förskolelärarna kan därmed med frihet organisera sin verksamhet utifrån de mål och riktlinjer som finns beskrivna i styrdokumentet (Palmlblad, 2002). I läroplanen, Lpo94 står följande:

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. /.../ Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna skall tillägna sig kunskaper
(Lpo94, Lärarens handbok, 2002 s.11).

I och med att leken har skrivits in i läroplanen betonas det därmed hur viktig den är i det aktiva lärandet. Leken skall ses som en tillgång där barnen kan pröva sådant som både är möjligt och omöjligt och där pedagogen skall medverka till att den pedagogiska miljön blir så gynnsam som möjligt för barnet (Bergström, 2006). Linderoth (1998) skriver om betydelsen av att förskoleklassen behåller och utvecklar metoder som gynnar leken, omsorgen och skapandet, för att på så sätt bli viktiga delar när skolan skall utvecklas. Förskoleklassen skall vara som en bro som leder mellan förskola och skola. Den skall vänja barnen och vara en mjukstart vid allt det som finns i skolan exempelvis skall barnen förberedas för skolmat och gymnastiksal, skolgårdar och långa skolkorridor. De skall

även vänjas för skrivning, läsning och andra uppgifter som ingår i skolans värld (Lumholdt & Mc Grath, 2006).

4.4 Skolifieringen av förskoleklassen

I en rapport till riksdag och regering redovisar Skolverket resultat av vad som har kommit fram i ett projekt som har handlat om vad integreringen har inneburit för verksamheterna. Rapporten är en av tre rapporter som ingår i ett projekt kallat FÖSK. Rapporten baserar sig bland annat på fallstudier, fördjupningsstudier i fyra olika lärarlag, nationell statistik, gruppintervjuer med föräldrar och observationsstudier av integrerade verksamheter. Rapporten visar att integrationen mellan förskoleklass och skola har inneburit att det är skolkoden som tar över i förskoleklassen (Skolverket, 2001). Istället för att förskoleklassen skall upphöjas till en ny egen skolform, har den fortsatt som tidigare med den tydliga kopplingen till den ”gamla” lagstiftningen (Skolverket, 2001 s. 73). I och med detta betonas då inte heller syftet att förskolans pedagogik med omsorg, lek och skapande skall få en större plats i skolan.

Karlsson m.fl. (2006) har i ett forskningsprojekt kallat Förskola och skola i samverkan (FISK) redovisat liknande resultat. De har genom klassobservationer, intervjuer av barn och deras föräldrar samt lärare kommit fram till att reformen som handlade om att göra övergången mellan förskola och skola smidig och där syftet var föra in förskolans pedagogik med mer barncentrerade aktiviteter inte har nått sitt mål. Författarna menar att istället har sexåringarna börjat skolan ett år i tidigare och därmed sker skolstarten när de börjar skolan. När barnen startar i förskoleklassen träder de in i en ”interaktionell” (s. 167) vardag som handlar om stor ökning av vuxenstyrda aktiviteter med en kraftig ökning av arbetet med siffror och bokstäver. Dessutom ökar ansvaret på barnen, att de själva ska kunna ta ett eget individuellt ansvar för att göra saker på ett rätt och riktigt sätt (Karlsson m.fl. 2006). En annan stor förändring i förskoleklassen till skillnad mot förskolan är att dagen är uppdelad i mindre delar med pauser emellan, där varje del motsvarar ett skolämne. Pauserna i sig anses inte viktiga utan ses enbart som ett sätt att få nya krafter inför nästa uppgift (Karlsson m.fl. 2006).

4.5 Barns perspektiv eller barnperspektiv

Enligt Arnér och Tellgren (2006) förutsätter kommunikation ett perspektivtagande i någon form. Genom att kunna sätta sig in i hur någon annan tänker visar det, att det finns olika sätt att se på något. Vid den mänskliga kommunikationen är samspelet viktigt och skall samspelet bli meningsfullt skall inte deltagarna ses som enskilda och isolerade individer utan istället ses i relation till den andre. Kan då den ene deltagaren ana sig till den andres reaktion blir samspelet fruktsamt (Arnér & Tellgren, 2006). Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) skriver att när pedagoger och barn i undervisningssammanhang tar olika saker förgivna uppstår brott i kommunikationen, de menar att för att en kommunikation mellan två personer skall fungera måste de ”ta samma saker för givna eller komma underfund med varandras perspektiv” (s.16).

Arnér och Tellgren (2006) menar att det inte finns enbart en definition av begreppet barnperspektiv utan flera. Här kan en definition av begreppet vara föränderligt precis på samma sätt som barn och barndom kan förklaras på olika sätt beroende av kulturella, sociala och historiska förhållanden i samhället. Ett annat sätt att definiera begreppet kan vara att det

mer konkret handlar om hur världen uppfattas och ser ut ur barnets synvinkel, vad barnen alltså ser, känner och upplever (Arnér & Tellgren, 2006).

Arnér och Tellgren (2006) skriver vidare att det finns en skillnad mellan barnperspektiv och barns perspektiv och menar att när begreppet barnperspektiv används så handlar det om hur vuxna ser på barns situation. Här används då ofta uttryck som barns bästa, barns rätt eller barn i centrum men det är hur vuxna bedömer vara barns bästa, med andra ord blir det mer vad som kan kallas för ett vuxenperspektiv på barn. Däremot menar Arnér och Tellgren (2006) att tas ett barns perspektiv på något, så handlar det om att se med barns ögon och ur deras synvinkel. Att närmare bestämt kunna se hur barnen ser ur *sin* synvinkel och hur barnen ser med *sina* ögon (s 40). Genom att samtala med och verkligen ge sig tid till att lyssna på vad de säger så ges stora möjligheter att verkligen förstå barns perspektiv. Samtalet mellan barn och vuxen är grunden för att komma en bit på väg, i att se världen ur det enskilda barnets perspektiv (Arnér & Tellgren, 2006).

Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) beskriver att ta ett barns perspektiv med att det handlar om att försöka tolka och förstå hur de tänker, varför de förhåller sig till olika saker i exempelvis förskolan på det sätt de gör, varför de gör eller vägrar göra vissa saker, det vill säga, hur världen ser ut från barnets eget perspektiv. Genom att iakttä och samtala med dem och därigenom få dem att uttrycka sig i handling och tanke kan vi vuxna få en förståelse hur de uppfattar sin tillvaro (Pramling Samuelsson & Sheridan, 1999).

4.6 Barns tankar om livet

Sven G. Hartman (1986) har skrivit en bok som baseras på undersökningar som handlar om barns tankar om livet. Han har även gett ut en nyare bok som är utgiven 2007. Jag väljer här att presentera den tidigare, då den fokuserar den ålderskategori jag är intresserad av i min studie, det vill säga fem- till sjuåringar. Hartman visar genom sina undersökningar att barns, 5-13 år, funderingar till en god del rör livsfrågor. Livsfrågor i det här sammanhanget menar författaren är ”de grundläggande villkoren för mänskligt liv och för tillvaron i allmänhet” (s. 43). Familjen och det egna jaget är till stor del det som upptar femåringarnas funderingar. I ett intervjuutdrag skriver Hartman (1986) om de tankar som finns hos en femårig pojke och som till stora delar handlar om hans egen värld med dagis, maten, den egna familjen och hemmet. Tankarna innefattar även de stora problem han brottas med såsom ensamhet, konflikter och faror. Det framgår tydligt att han reflekterar över det som händer honom, men saknar ord för att få grepp om och hantera problemen han ställs inför. I sina reflektioner använder han långa associationskedjor till den konkreta omgivningen för att beskriva sina tankar för intervjuaren (Hartman, 1986).

Även hos sexåringarna kretsade reflektionerna kring det allra mest närliggande, såsom familjen, kamrater, släkten, livet i barngruppen och hemmet. Kamratrelationer får ett större utrymme i sexåringarnas tankevärld och det går även att se att ju äldre barnen blir finns en ökande vikt av intresse för skolan. Hos sexåringarna förekommer däremot inte associationer i intervjusituationen lika ofta som hos femåringarna (Hartman, 1986).

4.6.1 Barns tankar om förskolan och skolans värld

Ingrid Pramling, Anna Klerfeldt och Pia Williams Graneld (1995) har intervjuat 29 barn som går i första klass om deras tankar kring sin tid i förskolan. När de av intervjuarna uppmanas att försöka komma ihåg något från sin förskoletid är det framförallt lekaktiviteterna och de fria aktiviteterna de minns och refererar till men även de speciella dagar då de uppmärksammades och fick vara i fokus såsom födelsedagar. Likaså samlingen då de blev uppropade med sitt namn samt fruktstunden då de fick möjlighet att välja saga är tillfällen barnen berättar om. Vissa leksaker benämns också som viktiga samt att de saknar sin ”fröken” från förskolan (s 59). När barnen berättar om vad de har lärt sig så kan jämföras med att de har lärt sig att göra något, det vill säga, att utföra och göra olika aktiviteter (Pramling, Klerfeldt & Williams Graneld, 1995).

En del barn talar om att de har lärt sig olika teman i förskolan, exempelvis har de lärt sig något om världen. Överlag visar det sig också i barnens berättelser att natur är något de återkommer till när de berättar om vad de har lärt sig i förskolan, till skillnad mot skolan. Vissa av barnen hade uppfattningen av att för att kunna gå i skolan måste man först ha gått i förskolan. En del av barnen längtar tillbaka till förskolan trots att de anser sig ha flera klasskompisar i skolan än i förskolan. Det kan kanske tolkas som att det finns ett större utrymme för den fria leken i förskolan och att leken är mer förknippad med kompisar (Pramling, Klerfeldt & Williams Graneld, 1995).

Att börja i skolan upplever barnen som något nytt och spännande, de skall få lära sig nya saker och nämner då bokstäver, siffror och att lära sig läsa och skriva. Barnen är också medvetna om att det är skillnader mellan förskola och skola, men att skillnaderna inte betyder att det ena är bättre eller sämre än det andra. Men de tydliga skillnaderna som beskrivs handlar om vad man får göra och inte göra i de olika verksamheterna. I barnens perspektiv så står förskolan för lek, frihet, valmöjligheter och en lättare kunskap (Pramling, Klerfeldt & Williams Graneld, 1995).

I förskolan har barnen frihet att välja vad man vill och inte vill göra till skillnad mot skolan. Leken i skolan är begränsad till rasterna och man leker endast ute medan man i förskolan får leka både ute och inne. Det som framkommer tydligt i barnens svar i Pramling, Klerfeldt och Williams Graneld (1995) studie är att leken har en stor och viktig betydelse i barnens liv då de framhåller att de i förskolan fick leka mer och att det fanns en frihet i att välja aktiviteter. Barnen berättar också att de uppfattar att de ska lära sig läsa och skriva och de upplever det som ett arbete där lärandet ses som en motsats till leken. Läxor upplevs av barnen som något centralt och det ses som ett arbete som skall utföras (Pramling, Klerfeldt & Williams Graneld, 1995).

4.6.2 Barns tankar om sexårsverksamheten

Harriet Jancke (1995) har intervjuat 36 barn i sexårsåldern, jämt fördelat pojkar och flickor, om deras syn på den sexårsverksamhet de befinner sig i. Resultatet har hon redovisat i en rapport som ingår i ett tvåårigt projekt kallat Pedagogisk utveckling för sexåringar i Stockholm. Hennes rapport är den sista av tre rapporter inom detta projekt. De två tidigare har handlat om vad vuxna säger om sexårsverksamheten. I Janckes (1995) rapport framkommer det att barnen tycker om att gå i sexårsverksamhet och roligast är att leka med kamrater men de talar också om olika aktiviteter de tycker om. Att det finns många regler att förhålla sig till

är också något de tar upp och att de regler som finns är till för att hålla ordning på gruppen. Barnen säger också att de inte gillar ”barn som bråkar” (Jancke s. 120, 1995) och att i sexårsverksamheten lär man sig hur det fungerar i skolan.

Förskolelärarna säger att de inte medvetet arbetar med att lära barnen läsa och skriva men många av barnen i rapporten säger däremot att de får lära sig bokstäver och att läsa. Barnens tankar om hur de lär sig hamnar på en göra och härma nivå. De lär sig genom att göra det de skall lära sig. De tittar på en vuxen och frågar en vuxen, de härmar och gör likadant. Men barnen säger också att de inte bara lär sig av vuxna i skolan utan flera säger att de lär sig av föräldrar, syskon och kompisar (Jancke, 1995). Nästan alla barn i Janckes (1995) studie säger att man lär sig något i sexårsverksamheten och de allra flesta sammankopplar lärandet till de traditionella skolaktiviteterna, det vill säga, man lär sig läsa, skriva och några barn nämner också att man räknar. Nära hälften av barnen säger att de får lära sig regler.

När barnen svara på frågan vad en sexårsverksamhet är, svarar nio barn att de inte vet, vilket kan bero på, enligt Jancke (1995) att de går i en verksamhet som inte är belägen i ett skolhus. Elva barn ger svar som har med skolan att göra, tio av barnen beskriver vad man gör i skolan exempelvis ”att man kan göra stora och små bokstäver” (Jancke s. 13, 1995) och fem av barnen lägger vikten vid åldern, att de är sex år och inte sju år när de går i sexårsverksamhet.

4.6.3 Barns tankar om lek

Marie-Louise Hjort (1996) har i en avhandling skrivit om barns tankar om lek. Hon har i sin studie lagt fokus på 5-7 åringar då hon har genomfört intervjuer och observationer av barn för att fånga barns uppfattningar om leken i förskolan. Hennes resultat visar att leken är betydelsefull för barnen och en likvärdig viktig del i barns liv. När barnen leker uttrycker de det som är viktigt för dem. Genom rollekar väljer de att visa det som är viktigt och betydelsefullt i deras liv och i fantasirollerna ger barnen uttryck för hur de vill vara som människor (Hjort, 1996). Vidare visar Hjort (1996) i sin studie att leken är en kreativ verksamhet där motivet ger leken dess innehåll och att mycket utvecklas genom leken såsom förmågan att kunna leva sig in i andra människors det vill säga, kunna ta deras perspektiv. Leken bidrar också till att barnen lär sig förstå, formulera och tillämpa regler.

4.6.4 Barns tankar om vuxna

Att de vuxnas förhållningssätt samt deras handlingar i leken är betydelsefulla för barnens lek beskrivs med tydlighet i Hjorts (1996) studie. Hon visar genom att ha samtalat med barn, att barnen tycker att de vuxna inte alltid ger tid till barnen att genomföra sin lek beroende på att de många gånger inte förstår barnens motiv och lekens mål. Vidare tillåter sig de vuxna att förändra leken genom att byta ut barnen och anger regler för leken utan att försöka förstå barnens eget regel- och normsystem. Det händer också att vuxna tvingar in barn i leken utan att känna till om barnen har leksvårigheter (Hjort, 1996).

Arnér och Tellgren (2006) beskriver barn i förskoleklassen som upplever att de blir hindrade eller avbrutna i leken av vuxna för att göra något som vuxna har bestämt att de skall göra. Här ser barnen att de kan påverka väldigt lite, det är fröken som bestämmer och barnen lär sig att lyda de regler som fröken har bestämt. I förskolan och skolan handlar det mycket om regler och när vuxna finns i närheten av barnen är det ofta de vuxna som styr barnens aktiviteter.

Vidare beskriver barnen att när fröken har bestämt något så kan beslutet inte ändras (Arnér och Tellgren, 2006).

Att barn tycker att det är viktigt med snälla vuxna är något som Arnér och Tellgren (2006) tar upp i sin bok. I deras samtal med sexåringar berättar barnen att vuxna är snälla då de vuxna tar sig tid med dem, bryr sig om och är tillåtande. Barnen beskriver fröken som snäll då hon hjälper dem och som Rakel (ett barn) beskriver sin fröken: hon hjälper till mycket när Rakel sitter och syr och det har blivit en stor knut på tråden (Arnér & Tellgren, 2006).

5. Metod

I detta kapitel beskriver jag vilken metod jag har valt för min studie, urval och avgränsningar, hur själva genomförandet gick till, etiska överväganden samt reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

5.1 Kvalitativ intervjumetod

I min studie har ambitionen varit att få reda på vilka förväntningar barn som går i förskolan har på förskoleklassen. Jag har valt använda mig av kvalitativa intervjuer då jag är intresserad av att ta reda på och försöka förstå barns tankar och resonemang (Trost, 1997). Till skillnad mot kvantitativa intervjuer där frågeställningen gäller hur ofta, hur många eller hur länge (Trost, 1997), så är intresset i en kvalitativ intervju riktat mot den intervjuades ståndpunkter (Bryman, 2002). Genom att använda en kvalitativ intervjumetod kan jag alltså försöka få reda på vilka förväntningar barn har på förskoleklassen för att sedan jämföra med hur staten avser att förskoleklassens verksamhet skall se ut. Att använda kvalitativa intervjuer är i min studie också att föredra, då intervjun kan tillåtas röra sig i olika riktningar och detta ger då kunskap om vad den intervjuade upplever vara relevant och viktigt (Bryman, 2002).

I en kvalitativ studie utgår man ofta ifrån en intervjuguide (se bilaga 2) med förhållandevis specifika frågor som enligt Bryman (2002) kallas för en ”semi-strukturerad” intervju (s. 301). I en semi-strukturerad intervju utgår man ifrån ett antal huvudfrågor som ställs på samma sätt till alla men där svaren kan följas upp på olika sätt beroende på vem som intervjuas (Stukat, 2005). Jag har när jag har intervjuat barnen utgått ifrån fem teman med en till två frågor under varje tema (se bilaga 2) och som sedan har följts upp på lite olika sätt beroende på hur barnen har svarat. Det innebär att jag ibland har fått tillgång till lite mer information än vad enbart frågorna i sig skulle ge.

För att den intervjuade skall förstå frågorna kan intervjuaren formulera dem på det sätt hon anser att den intervjuade har lättast att förstå dem (Stukat, 2005). Jag som intervjuare bör ha en klar idé om vad jag vill med intervjun och följa upp mina frågor med utgångspunkt i barnens svar. För att få reda på det man vill måste man styra samtalet, annars finns risken att man inte får veta det man vill. Detta kan vara en svår balansgång, att låta barnet prata fritt eller att som intervjuare styra samtalet (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Vid några tillfällen styrde barnen in sina svar på saker som de ville tala om och jag lät dem fortsätta tala om det.

Den semi-strukturerade intervjuformen är i mitt arbete relevant, då jag inte ville styras av strikta och strukturerade frågor, eftersom jag ville att frågorna skulle kunna följas upp beroende på svaren och vem som intervjuades (Stukat, 2005). Frågorna är så kallade öppna frågor då frågor där barnet kan svara ja eller nej på, skall undvikas (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). De fyra första frågorna tar sin början i en för barnen känd situation, den de befinner sig i när jag intervjuar dem, i förskolan, något som Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) menar har betydelse när man inleder intervjun och som skapar förtroende mellan den som intervjuar och barnet. Dessa frågor redovisas inte under resultatet då de inte har någon koppling till mina forskningsfrågor. Jag ställer dem till barnen för att de handlar om den verksamhet de befann sig i vid intervjuerna, de kan relatera till dem på ett konkret sätt. De sju frågor som följer efter de fyra första bygger på den tidigare forskning jag har redovisat och handlar således om barns förväntningar på förskoleklassen. Frågorna handlar om vilka förväntningar barn i förskolan har på förskoleklassen samt vad de önskar att få göra när de börjar där. Vidare handlar frågorna om vad de tror att de kommer att få lära sig samt vad de

tycker är viktigt att lära sig. En fråga handlar om leken, när de tror att de får leka samt vad tror de att fröken kommer att göra i förskoleklassen och sista frågan handlar om vem de pratar med om sina funderingar om förskoleklassen. Dessa frågor belyses i den tidigare forskningen och svaren på frågorna kan knytas till mina forskningsfrågor. Eftersom förväntningar kan vara ett svårt ord för barn att relatera till har jag valt att i mina frågor till barnen använda ordet tror, det vill säga exempelvis: vad tror du att du kommer att få göra i förskoleklassen?

5.2 Urval och avgränsningar

Studien är genomförd i en förskola belägen i ett samhälle nära en större stad i norra Bohuslän. Förskolan ligger i en byggnad i nära anslutning till skolan som har barn från förskoleklass till och med årskurs 6. Förskolan har två avdelningar med barn i ålder tre till sex år. Barnen i förskolan äter lunch i skolans byggnad. Då jag själv under perioden intervjuerna genomfördes arbetade på skolan valde jag denna förskola som undersökningsgrupp. Jag hade då möjlighet att på ett naturligt sätt lära känna barnen när de kom för att äta sin lunch, de lärde känna mig först till utseendet till att jag så småningom gick och hälsade på dem. Jag blev på så sätt hemmastadd i både den miljö de befann sig i samt att jag själv arbetade i den miljö de skulle börja i. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) skriver att ju mer förtrogen man är med barnets miljö som det befinner sig i, desto lättare är det att hitta en utgångspunkt att starta samtalet i.

Urvalet av vilka barn som skulle ingå i undersökningen blev ett, som Stukat (2005) kallar för ett bekvämlighetsurval. Jag intervjuade de barn som befann sig på förskolan de dagar jag kom och där samtycke av föräldrarna hade getts. I förskolan går 18 barn totalt uppdelade på två avdelningar och av föräldrarna fick jag tillåtelse att intervjua 13. Det var sex flickor och tre pojkar. Alla barnen fyller eller har fyllt sex år under 2009 och börjar förskoleklass hösten 2009. Jag genomförde intervjuerna mellan den 2 juni 2009 till och med den 17 juni 2009. Alla barn hade innan jag genomförde intervjuerna gjort två besök vardera i förskoleklassen. Under den perioden intervjuade jag de barn som var tillgängliga de dagar jag kom vilket var under fyra dagar. Det var under dessa dagar två barn som inte ville vara med alls och två barn som inte var där under de dagar jag kom. Resultatet blev att nio barn intervjuades vilket kan anses vara tillräckligt många enligt Stukat (2005) då transkribering och genomläsning av resultaten är tidskrävande och att vid alltför många intervjuer kan analysen bli ytlig.

De två första intervjuerna jag genomförde var tänkta att användas som provintervjuer, det vill säga, inte redovisas under resultatet men då inga frågor togs bort eller lades till utan endast ordningsföljen ändrades vilket är godtagbart i en kvalitativ semi-strukturerad intervju (Bryman, 2002) så har jag med de två första provintervjuerna i resultatredovisningen. Enligt Trost (1997) så finns det ingen anledning att kasta insamlat material så länge de är ”hyggligt” (s. 110) utförda.

5.3 Genomförande av undersökningen

Jag började med att tillfråga personalen på förskolan om att få intervjua barnen, vilket de gav lov till. De informerade sedan föräldrarna på ett föräldramöte om att jag skulle ta kontakt med dem för att få tillåtelse att intervjua deras barn. Föräldrarna gav sedan sitt samtycke till att jag

fick intervjuas deras barn via ett missivbrev (se bilaga 1) som lämnades ut till föräldrarna av personalen på förskolan. Barnen fick först lära känna mig till utseende då de kom och åt sin lunch på skolan där jag arbetade och så småningom gick jag och besökte dem. Under maj månad 2009 gjorde jag ungefär tio besök som varade i olika längd allt mellan 30 minuter till 1,5 timme varje gång. Jag deltog i barnens lek och försökte bygga upp en relation till dem. Enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) är det viktigt att man när man skall intervjuas barn man inte känner, gör sig hemmastadd i just den barngruppens miljö de befinner sig och skapar ett förtroende med barnen man skall intervjuas.

Tiden för när intervjuerna skulle ske kom jag överens om med pedagogerna på förskolan. De ansåg att bästa tiden för att intervjuas barnen var när barnen hade vilat efter lunch. Då var sällan några aktiviteter planerade utan barnen hade egen lektid. Barnen var således mätta, utvilade och det fanns gott om tid att hinna intervjuas på, faktorer som Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) menar har betydelse för hur en intervju kan utvecklas. Platsen för intervjuerna blev vad barn och vuxna på förskolan benämner som "Pillarverkstan". Det var ett avskilt rum dit barnen inte fick gå om inte någon vuxen var med. I rummet fanns ett stort bord och precis som namnet beskriver, många saker att pillas, med såsom gamla radio- och stereoapparater, datorer med mera. Det var med andra ord inget rum någon passerade igenom utan dörren kunde stängas vilket medverkade till att platsen var lugn, vilket är en betydelsefull förutsättning enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) när man skall intervjuas barn.

Jag valde att intervjuas ett barn i taget. Att intervjuas flera barn är intressant då jag vill finna ut hur en grupp barn tänker tillsammans kring ett visst fenomen och där gruppens dynamik kan ge upphov till nya frågeställningar (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). När ett enskilt barn intervjuas får jag reda på hur just det enskilda barnet tänker kring ett visst fenomen och även det tysta och blyga barnet får då möjlighet att komma till tals (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000) och det var det jag ville uppnå med mina intervjuer.

Det var dock periodvis svårt att få barnen att utveckla sitt resonemang kring frågorna när jag intervjuade dem. Det kan ha varit så att barnen kanske inte kände sig helt bekväma med sättet att samtala på och att jag hade fått ett större svarsunderlag om barnen hade intervjuats två och två. Det kan också ha varit min egen oerfarenhet att intervjuas barn som bidrog till att barnen inte utvecklade sina resonemang så mycket som jag kanske hade önskar. En annan orsak kan ha varit att vi samtalade om, en kanske för barnen abstrakt verksamhet, de har inte befunnit sig i den och vet därför inte så mycket om den.

Vid intervjuerna valde jag att använda bandspelare då det är i princip omöjligt att hinna anteckna allt som barnen säger och att det vid analysen är viktigt att man har hela intervjun inspelad (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Intervjuerna tog mellan tio och femton minuter per barn.

När intervjun skulle ske frågade jag barnet om hon/han ville följa med och prata lite med mig. Av de 13 barn jag hade fått tillåtelse att intervjuas var det två som aldrig var på förskolan när jag var där för att intervjuas samt två som inte ville delta. Nio barn var ivriga att få prata med mig och det var viktigt att behålla deras positiva känsla de hade när vi gick iväg för intervjun. Väl inne i "Pillarverkstan" satt barnet och jag mitt emot varandra för att jag skulle kunna ha ögonkontakt med barnet. Jag talade om för barnet att hon/han när som helst kunde avsluta vårt samtal eller låta bli att svara på någon fråga. Jag talade också om vad samtalet skulle handla om och varför och jag frågade också om jag fick spela in det vi talade om. Jag lät barnet förstå att dess tankar var viktiga för mig (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Under samtalet förde jag anteckningar om barnets kroppsspråk, tvekan inför att svara på frågor, jag nedtecknade även då barnet visade med huvudet om det skulle vara ja eller nej på frågor. När

intervjun var avslutad lät jag barnet få lyssna på inspelningen och två av barnen valde att göra det.

Efter varje intervju transkriberade jag det inspelade materialet och skrev ut intervjun, jag använde då även det jag hade antecknat om intervjun. När jag hade skrivit ut alla intervjuer och bearbetat svaren, fördes de in under de fem olika teman som frågorna utgick ifrån och som hör ihop med de sju frågorna i intervjuguiden. Dessa teman var: barns tankar om aktiviteter och innehåll i förskoleklassen, barns tankar om vad man får lära sig i förskoleklassen, barns tankar om leken i förskoleklassen, barns tankar om vad fröken gör i förskoleklassen och sista temat blev: vem barnen pratar med om sina funderingar om förskoleklassen.

5.4 Reliabilitet och validitet

Stukat (2005) beskriver reliabilitet som tillförlitligheten hos mätinstrumentet som används, hur bra är kvaliteten på mätinstrumentet. Då jag har intervjuat barn så kan det Stukat (2005) benämner som dagsformen hos de svarande, feltolkning av mina frågor samt att jag har feltolkat barnens svar ha sänkt reliabiliteten. Även vid de frågor där barnen tror att jag som vuxen förväntar mig ett "rätt" svar kan reliabiliteten sänkas samt att jag som intervjuare verkligen nått fram till barnets genuina svar (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Vid mina intervjuer användes bandspelare vilken kan tillskrivas hög reliabilitet då jag kan lyssna flera gånger på intervjun och tillsammans med mina anteckningar notera kroppsspråk och ansiktsskiftningar.

Trost (1997) menar att idén med reliabilitet bygger på att man gör kvantitativa studier, att man "mäter" (s. 100) och för varje variabel anger värden. Han menar att situationen skall vara "standardiserad" (s. 100) för att man skall kunna tala om hög reliabilitet. Med standardisering menas graden på det sätt frågorna frågas, det vill säga att de läses i exakt samma ordning för alla som intervjuas, samt att situationen är likadan för alla. Min studie som bygger på kvalitativa studier där jag strävar efter att ta reda på hur barn tänker om förskoleklassen och där frågorna följdes upp beroende på svaret och vem som svarade, har en låg grad av standardisering. Vid kvalitativa studier strävar man inte efter att uppnå reliabilitet (Trost, 1997). Vidare menar han att felsägningar eller missuppfattningar kan vara delar av informationen man får som sedan används vid analysen.

Validiteten beskriver Stukat (2005) är något som anges för att veta hur bra ett mätinstrument har mätt det man hade för avsikt att mäta. Har man ett mätinstrument som mäter med låg reliabilitet kan det ju heller inte mäta säkert om det man vill mäta om. Vidare skriver Stukat (2005) att reliabiliteten är en nödvändig förutsättning för validiteten. Men även om man har ett mycket bra mätinstrument (hög reliabilitet) så kan ändå validiteten bli låg för att man helt enkelt har mätt fel saker (Stukat, 2005). Jag kan inte oreserverat framhärda att validiteten i min studie är hög utan jag har tagit i beaktande att barnen kanske uppfattar frågan på ett annat sätt än som var avsikten och då avger ett svar utifrån hur *de* har uppfattat frågan.

Hur de svarar kan också påverkas av att de har hälsat på två gånger vardera i förskoleklassen. Jag hade kunnat välja att genomföra intervjuerna innan deras besök i förskoleklassen men jag valde att genomföra intervjuerna efter att de hade besökt förskoleklassen eftersom jag ville att de svar jag skulle få i möjligaste mån skulle spegla deras förväntningar så nära in på deras förskoleklasstart som möjligt. Intervjuerna är därför gjorda precis innan de gick på sommarlov för att på bästa sätt försöka fånga upp deras förväntningar inför starten.

Pramling (1989)) hänvisar till Piaget som menar att validitetens kärna ligger i forskarens intresse och skicklighet i att ”skilja agnarna från vetet” (s 35) att med andra ord sälla bort svar som består av fantasi, svar som kommer upp på måfå eller där svaret är till för att tillfredsställa intervjuaren. För att i möjligaste mån undvika sådana svar har jag som Stukat (2005) skriver försökt att skapa en så förtroendefull situation som möjligt med barnen jag har intervjuat.

5.5 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet kan ses som ett resonemang kring vem resultatet gäller för som man har fått fram. Kan man generalisera resultatet eller gäller det endast för den undersökta gruppen (Stukat, 2005). Mitt syfte med arbetet är att ta reda på förskolebarns förväntningar på förskoleklassen och resultatet bör därför ses i relation till tid och plats. Urvalet kan sägas vara representativt för hur de barns förväntningar ser ut som befinner sig på den här förskolan. Det kan möjligtvis utsträckas till andra förskolor i landet men det får framtida studier visa på.

Resultatet visar därmed vad just den här barngruppen på den här förskolan har för förväntningar på förskoleklassen men det motsäger inte att barn på andra förskolor inte delar samma förväntningar som barnen på den förskola jag har varit på. Det är dock en öppen fråga som ligger utanför min studie. Trost (1997) menar att eftersom en kvalitativ undersökning ofta är ostrukturerad och beroende av forskarens kreativitet är det i princip omöjligt att göra en replikation av undersökningen igen, vilket innebär att en kvalitativ intervjuemetod inte kan anses vara generaliserbar.

5.6 Etiska hänsynstaganden

Mina etiska principer och hänsynstaganden har varit att följa de riktlinjer som Vetenskapsrådet har utarbetat (2009)). Eftersom barnen har varit minderåriga krävdes det samtycke från barnens föräldrar som samlades in via ett missivbrev. I missivbrevet informerades föräldrarna om syftet med intervjuerna och vad det insamlade materialet skulle användas till. Barnen fick ge sitt samtycke till att bli intervjuade, det var då två barn som inte ville bli intervjuade vilket respekterades. I missivbrevet som skickades ut till föräldrarna informerades de om att barnen skulle vara anonyma i mitt arbete samt att intervjuerna skulle raderas när arbetet var slutfört. De informerades också om att det insamlade materialet, det vill säga intervjuerna, inte skulle användas för annan forskning eller bearbetning. Tilläggas bör att det har varit viktigt för mig att följa det Doverborg och Pramling Samuelsson skriver i sin bok ”Att förstå barns tankar”(2000) om att respektera barn och deras känslor. Jag har därför under intervjuerna de gånger barnen inte har velat svara på mina frågor respekterat det.

6. Resultatredovisning

Här redovisas svaren från intervjuerna med nio barn. De är redovisade under fem teman, det är samma teman som intervjuguiden är uppbyggd kring. Jag redovisar inte svaren från de fyra första frågorna i intervjuguiden, då dessa inte har med mina forskningsfrågor att göra utan endast hade som syfte att intervjun skulle ta sin början i en för barnen känd situation, den de befinner sig i när jag intervjuar dem, förskolan. Alla barn har fått fingerade namn för att på så sätt inte kunna identifieras. När jag i resultatdelen talar om skolrelaterade aktiviteter menar jag aktiviteter kopplade direkt till skolan såsom att läsa, skriva, räkna, siffror, läxor, bokstäver med mera. Med lekrelaterade aktiviteter menar jag lekar och leksaker som inte i första hand barnen kopplar till ovan nämnda i skolan. Exempelvis kan ju leken i affären i klassrummet vara skolrelaterad om affärsleken vävs in i ett skolsammanhang men i mitt resultat redovisas den som en lekrelaterad aktivitet. I resultatredovisningen knyter jag an till tidigare forskning som har presenterats i litteraturgenomgången.

6.1 Barnens tankar om innehåll och aktiviteter i förskoleklassen

När jag samtalar med barnen om vad de tror att de skall få göra när de kommer till förskoleklassen får jag varierande svar utifrån skolrelaterade eller lekrelaterade resonemang. De skolrelaterade resonemangen som kommer från två av barnen handlar om att få lära sig skriva och som Emelie uttrycker det: ” Jag tror att jag skall lära mig att skriva, rita ganska bra”. Emelie fortsätter med att säga att hon också skall lära sig: ”å leka bättre”. På min fråga om hur man gör för att lära sig att leka bättre får jag svaret att man frågar någon hur man gör i leken. Även Lovisa beskriver att hon skall: ”Leka skriva å så lära mig saker”.

Två av barnen svarar alltså att det som de skall få göra när de börjar i förskoleklassen handlar om skolrelaterade aktiviteter. Men både Emelie och Lovisa nämner också leken, att få leka och lära sig leka bättre. Det kan kanske jämföras med Janckes (1995) studie där hon har frågat barn som befinner sig i en sexårsverksamhet vad en sexårsverksamhet är och där flertalet av barnens svar handlar om skolan och vad man gör i skolan som att exempelvis skriva bokstäver, detta trots att pedagogerna där menar att de inte medvetet arbetar med att lära barnen läsa och skriva. Det finns dock en skillnad mellan Janckes (1995) mer omfattande studie och min och det är att de barn jag har intervjuat fortfarande befinner sig i förskolans värld till skillnad från de barn hon har intervjuat.

Karlsson m fl. (2006) visar genom flera intervjuer med både barn och vuxna att sexåringar upplever att de börjar skolan som sexåringar och att de där får börja arbeta med siffror och bokstäver. Emelie beskriver att hon skall lära sig att leka bättre och för att lära sig det skall hon fråga någon hur man gör, det kan tolkas som att hon inte gör någon skillnad på om det är en vuxen eller ett barn hon frågar. Det liknar det barnen i Janckes (1995) studie berättar: de lär sig genom att härma och göra det de skall lära sig och de säger också att de lär sig inte bara av vuxna utan även av kompisar. Även Lovisa talar om att hon skall lära sig saker. Båda flickorna är således ganska inriktade på att i förskoleklassen går man för att lära sig något.

Några av barnen svarar inte alls på frågan, jag försöker ställa den på olika sätt då denna fråga är viktig för min studie men svaren blir liknande det jag får från Evelina: ”Jag vet inte”. Även Jancke (1995) får i sin studie liknande svar. Enligt henne kan barnens svar bero på att barnen i

hennes studie inte går i en verksamhet belägen i ett skolhus och därför har svårt att definiera en sexårsverksamhet. Barnen i min studie går i en förskola som ligger i en byggnad i nära anslutning till skolan och de äter sin mat i skolan vilket inte kanske samstämmer med Janckes (1995) tolkningar av svaren av de barn hon har intervjuat. Kanske var det samspelet mellan mig och barnen som medförde att frågan blev för abstrakt för dem att svara på. Det kan ju ha varit som Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) beskriver: skall en kommunikation fungera mellan två personer måste de "ta samma saker för givna eller komma underfund med varandras perspektiv" (s.16) och det lyckades jag kanske inte med i just den frågan.

De flesta av barnen talar om lekrelaterade aktiviteter, de tror att de kommer att få spela King på skolgården, de relaterar till olika leksaker de har sett när de har besökt förskoleklassen som att få leka i "ormrummet" eller som Elsa säger". Jag kommer faktiskt att leka med kassan och lite mera saker där". Rita, spela kort och åka sparkcykel är också saker barnen tror att de kommer att få göra när de börjar i förskoleklassen.

De lekar och leksaker barnen nämner är aktiviteter som leks både inne och ute och barnen förmedlar en glädje och lust över det de skall få göra, en förväntan över att det blir nya leksaker och lekar.

Samtalet fortsätter med frågan om vad de önskar att få göra när de skall börja i förskoleklassen. Alla barn utom Evelina, som även här svarar att hon inte vet, svarar att de vill leka eller som Elsa berättar, att hon skulle vilja komma tillbaka till förskolan och hälsa på och hon berättar om sin familj, att hon längtar efter sin mamma och skulle vilja hälsa på henne.

Här berättar Emelie att hon vill: "Leka affär och sälja hundar och katter" och Lovisa säger: "Då skulle jag vilja leka med hästarna". Niklas svarar att han gärna vill spela på datorn.

Barnens svar om vad de önskar att få göra när de kommer till förskoleklassen visar tydligt att alla barn utom ett barn som svarar att hon inte vet, vill leka. Att leken är betydelsefull i barnens liv råder ingen tvekan om. Även Lovisa och Emelie som tidigare svarade att de trodde att de skulle få lära sig att skriva svarar här att om de får önska vad de skall få göra så vill de leka. Hjort (1996) skriver att leken har stor betydelse för barnen men att den också är både viktig och en självklar del i barns liv. När barnen leker uttrycker de det som är viktigt för dem, i rollekarna väljer de att visa sådant som är viktigt och betydelsefullt i deras liv. I sina fantasilekar ger de uttryck för hur vi vill vara som människor.

Även Pramling, Klerfeldt och Williams Graneld, (1995) berättar om att leken har en stor och viktig betydelse i barnens liv. De skriver att det framkommer tydligt då barnen i deras studie beskriver att de i förskolan fick leka mer och att det fanns en större frihet i att välja aktiviteter, det är framförallt lekaktiviteterna de kommer ihåg från sin förskoletid.

Elsa berättar att hon vill komma tillbaka till förskolan och hälsa på, hon berättar om sin familj och längtan efter sin mamma. För Elsa är detta viktiga saker och som upptar hennes tankar vid intervjutillfället. Hartman (1986) skriver att det som upptar femåringarnas tankar till stora delar är det egna jaget och familjen. Han menar vidare att även sexåringarna funderar kring livet i barngruppen, familjen, kamrater och hemmet.

6.2 Barnens tankar om vad man får lära sig i förskoleklassen

På frågan om vad de tror att de kommer att få lära sig i förskoleklassen är sex av svaren skolrelaterade aktiviteter. Lukas tror att han kommer att få lära sig läsa och även Evelina tror att hon kommer att få lära sig att läsa och skriva och vad siffrorna heter. Kajsa utvecklar det med att säga att hon tror att hon kommer att få läxor och att en läxa är att man skriver. Hon fortsätter med att bestämt säga att läxor gör man i klassrummet.

Övervägande delen av barnen tror att de kommer att få lära sig saker som har med skolan att göra. Deras tankar stämmer överens med vad barnen i Pramling, Klerfeldt och Williams Granelds (1995) studie upplever att de får göra i skolan. De talar om att i förskolan fick de leka mer men i skolan skall de lära sig att läsa och skriva: Precis som Kajsa i min studie talar de barnen om läxor, att läxor är något viktigt och att det är något man måste göra och som Kajsa säger, något man gör i klassrummet.

När jag samtalar med Elsa om vad hon tror att hon kommer att få lära sig i förskoleklassen så svarar hon: ”Att man ska leka med varann och att man ska göra nåt som man hittar på å så ska man pyssla och då får man fråga en fröken till exempel”. Sofia svarar att hon har ju aldrig gått i förskoleklassen så hon vet ju inte vad hon ska säga.

”Lite sånt och sånt” är ett svar jag får från Lovisa och jag undrar över vad lite sånt och sånt kan vara och hon svarar att det är bokstäver och sånt. Niklas och Kalle tror att de kommer att få lära sig att spela på datorn, rita, spela kort och som Kalle säger: ”Lära mig å köpa”. När jag frågar vidare om det säger Kalle att han vill lära sig att sköta kassan i affären som finns i förskoleklassens klassrum.

Återigen hamnar leken i centrum i barnens svar och visar igen hur inflytelserik och betydande den är i barnens tankar och medvetande. Barnen vill lära sig datorn, spela kort och sköta kassan i affären.

Samtalet fortsätter med att jag frågar vad de tycker är viktigt att lära sig i förskoleklassen. Här handlar flertalet av barnens svar om regler. Lukas säger att man inte ska vara dum och att de inte får vara i skogen. Elsa utvecklar det med att säga: ”Att man inte ska göra dumma saker och att man inte ska kasta frukt på nån”. Hon fortsätter med att säga: ”Eller tårta eller korv och inte mat heller”. Sofia vill berätta att hon kan skriva några kompisars namn och att det är bra att kunna skriva och även Emelie svarar att det är viktigt att skriva och stava och fortsätter med att säga att man också ska vara snäll och inte bråka, slåss och sparka.

När jag frågar Kalle om vad han tycker är viktigt att lära sig i förskoleklassen frågar han om jag menar inne, det vill säga inne i klassrummet, jag omformulerar frågan med att istället fråga vad han tror är viktigt att ha lärt sig när han slutar i förskoleklassen. Kalle svarar: När jag går i ettan? Jag nickar åt honom att fortsätta. ”Ute är det viktigt att lära sig när klockan ringer så ska vi in i förskoleklassen å så e de viktigt att inte riva ner nåt” berättar Kalle. Lovisa svarar att det är viktigt att när man går i skogen så ska man stoppa när bilar kör och att det är viktigt att lära sig att man inte får gå ut i gatan. Niklas har vid den här frågan förlorat sitt intresse för mig och mina frågor och börjar istället tala om ”djungelrummet” och vad man kan göra i det.

Övervägande delen av barnens svar handlar om vad de tycker är viktigt att lära sig i förskoleklassen handlar om regler. Barnen talar också om att man inte skall vara dum mot varandra och inte bråka. I Janckes (1995) studie talar även de barnen om regler, att reglerna är

till för att hålla ordning i gruppen. Jämförbart med hennes studie är att ungefär lika många barn i hennes studie som i min talar om att det är jobbigt med barn som bråkar. Här kan man möjligtvis fundera på varför barnen uttrycker att det är viktigt att lära sig regler och varifrån den uppfattningen kommer.

6.3 Barnens tankar om leken i förskoleklassen

Det varierar något bland barnens svar på när de tror att de får leka när de är i förskoleklassen. Emelie och Evelina tror att de kommer att få leka på rasterna, däremot tror Evelina att hon kommer att få leka mer när hon är i förskoleklassen än när hon är i förskolan. Även Kalle och Niklas tror att det kommer att vara på rasten de kommer att få leka men Jacob tror inte att han får leka lika mycket i förskoleklassen som när han går i förskolan. Vidare berättar Kalle att när man inte leker så äter man mat. Ett par av barnen tror att de kommer att få leka både ute och inne men att de inte själva får bestämma när de får leka utan det är någon annan som bestämmer det.

Kajsa berättar om lekar som hon vill leka när hon börjar i förskoleklassen som ”Jage” och ”Burken” men hon tror inte att hon själv kommer att få välja när hon får leka. När jag frågar vem som bestämmer det så svarar hon att hon inte vet. Sofia berättar om hur hon brukar leka med två flickor som gick på hennes förskola förut, jag försöker att med följdfrågor få reda på när hon tror att hon kommer att få leka i förskoleklassen men hon vill gärna fortsätta prata om sina två kompisar så jag får inget svar på det.

Flera av barnen, fyra stycken säger att det är på rasten de kommer att få leka, ett par av barnen tror att de får leka både inne och ute. Några av barnen svarar att de inte vet. Barnens svar kanske inte är så överraskande, ser man till Pramling, Klerfeldt och Williams Graneld (1995) studie så har de fått liknande svar, att det är på rasterna man leker och det är endast då barnen är ute man får leka medan man i förskolan tillåts leka både ute och inne. Även Karlsson m.fl. (2006) talar om hur förskoleklassens dag är uppdelad i delar med pauser emellan.

När jag samtalar med barnen om den här frågan, alltså när de tror att de kommer att få leka, så följer jag upp den till några av barnen med vem de tror bestämmer men de har svårt att definiera någon viss person. De säger att det är någon annan som bestämmer det, det kan ju tolkas som att det är en vuxen. Både Hjort (1996) och Arnér och Tellgren (2006) beskriver barn som upplever att det är vuxna som bestämmer över leken och styr deras aktiviteter. Barnen upplever att de kan påverka väldigt lite, det är fröken som bestämmer. Barnen beskriver också att har fröken bestämt något så kan det beslutet inte ändras (Arnér & Tellgren, 2006).

Sofias svar kan kopplas till det Hartman (1986) beskriver om att kamratrelationer får ett större utrymme i sexåringarnas tankevärld. Sofia visar tydligt i intervjun att hon vill tala om de två vännerna och är inte intresserad av att svara på min fråga. I hennes tankevärld finns just nu de två kompisarna och det är dem hon vill tala om med mig.

6.4 Barnens tankar om vad fröken gör i förskoleklassen

På frågan om vad de tror att fröken gör i förskoleklassen varierar svaren en del. Några av barnens svar handlar om omvårdnadsfrågor. Kajsa svarar att fröken kommer att hjälpa henne om hon har fastnat på en gren” eller nåt sånt och inte kommer loss”. Elsa tror att fröken kommer: ”Å prata med barna och att hon kommer å undra vad barna gör och undra va som händer”.

Lovisa och Emelie svarar att de tror att fröken kommer att hjälpa och lära dem att rita, stava och som Emelie uttrycker det: ”Hur man räknar å sånt”. Hon fortsätter med att säga; ”Hon kommer å hjälpa oss å knyta skorna ifall vi inte kan klä på oss å sånt å det e svårt att knäppa jackan”. Lovisa säger att hon tror också att fröken kommer att vara med och äta mat med barnen.

Evelina tror inte att fröken kommer att vara med och leka men hon kan inte heller säga vad hon tror att fröken kommer att göra och Niklas svarar: ”Spela på datorn kommer fröken att göra”. Kalle beskriver att han tror att fröken kommer att säga att de skall samlas på den röda mattan och: ”Så ska man säga vilka namn man heter”. Två av barnen svarar att de inte vet vad fröken kommer att göra.

Flertalet av barnens svar handlar om att fröken ska hjälpa dem med olika saker. Flera av barnen nämner att de kommer att få hjälp med påklädning, knyta skorna och att fröken kommer att ta hand om dem och hjälpa dem. Barnens svar kan sägas överensstämma till en del med det Arnér och Tellgren (2006) skriver om i sin bok. Barn vill ha vuxna omkring sig som bryr sig om, hjälper dem om de har problem och tar sig tid med dem. Niklas svarar att fröken kommer att spela på datorn och det kan väl närmast tolkas som att Niklas menar att fröken kommer att sitta och arbeta vid datorn. Evelina tror inte att fröken är med och leker med barnen.

6.5 Vem barnen brukar prata om förskoleklassen med

Flera av barnen uppger att de pratar med en kompis, Lukas exempelvis svarar så här: ”Jag brukar prata med en i skolan”. När jag frågar vem så svarar han att det är Jesper och som är hans kompis. Jag frågar om Jesper kan svara på hans frågor och Lukas nickar att det kan han. Ett par av barnen nämner också att de brukar prata med mamma, pappa och fröken. Flera av barnen berättar att de har kompisar i förskoleklassen och att de brukar prata med dem. Fyra av barnen säger att de inte brukar prata med någon om förskoleklassen.

Flertalet av barnen svarar att de pratar med kompisar, syskon, fröken eller mamma och pappa om förskoleklassen. Men det var också flera av barnen som inte brukar fundera något särskilt över hur kommer att vara att börja i förskoleklassen. Generellt känns barnen väldigt trygga inför förskolklassstarten, det är mer en förväntan av att nu skall det hända något nytt. Ingen av barnen verkar spänd eller nervös över att börja i förskoleklassen vilket kanske också avspeglar sig en del i deras svar, de har inte funderat så mycket över att de börjar i förskoleklassen till hösten.

6.6 Sammanfattning av resultatredovisning

I mitt arbete som handlar om vilka förväntningar barn i förskolan har på förskoleklassen kan det konstateras att flertalet av de nio intervjuade barnen tror att de kommer att få leka när de börjar i förskoleklassen, De nämner leksaker och lekar både ute och inne och upplevs som förväntansfulla inför det nya som händer till hösten. Två av flickorna nämner skolrelaterade aktiviteter såsom att de tror att de kommer att få lära sig rita, skriva och lära sig saker. Men de nämner också leken, att få leka och lära sig leka bättre. Deras uppfattning kan kanske tolkas som att i förskoleklassen går man för att lära sig saker. Några av barnen svarar inte alls på frågan.

På frågan om vad de vill göra om de får önska så svarar alla utom ett barn, som även här svarar att hon inte vet, att de önskar få leka. Även de två flickor som i ovanstående fråga gav ett svar av mer skolrelaterad karaktär, svarar här att de vill leka och barnen nämner lekar och leksaker som de vill leka med. Här nämns också att leka affär och spela på datorn.

Nästa fråga handlar om vad barnen tror att de kommer att få lära sig när de börjar i förskoleklassen och här ger sex av barnen svar av skolrelaterad karaktär. De nämner bokstäver, siffror, läxor, läsa och skriva. Men de nämner också saker som att få lära sig att sköta kassan i affären, spela på datorn och spela kort. När frågan om vad barnen tycker är viktigt att lära sig i förskoleklassen, så handlar övervägande delen av barnens svar om regler och att man inte skall vara dum mot varandra och bråka.

En fråga handlar om när barnen tror att de kommer att få leka när de går i förskoleklassen. Här tror flertalet av barnen, fyra stycken att de kommer att få leka på rasten, det är på rasten man leker och man leker ute, ett par av barnen tror att de kommer att få leka både inne och ute men att det är någon som bestämmer när. Några av barnen svarar att de inte vet när de kommer att få leka.

Vad de tror att fröken kommer att göra är en fråga som ställs och här handlar flertalet av barnens svar om att fröken hjälper dem med olika saker, som att lära dem hur man räknar eller hjälper till med påklädning, knyta skorna och äta mat med barnen. Något barn tror att fröken kommer att spela på datorn och ett barn tror inte att fröken kommer att vara med och leka.

När barnen har funderingar om förskoleklassen uppger flertalet av barnen att de brukar prata med kompisar, syskon, fröken eller mamma och pappa. Men flera av barnen berättar också att de inte funderar så mycket på förskoleklassen och därför inte brukar prata med någon om den.

Sammanfattningsvis kan man säga att barnens förväntningar på förskoleklassen handlar om *leken*, att få leka, det handlar om *regler och förhållningssätt*, barnen tycker att det är viktigt att lära sig regler det vill säga vad man får och inte får göra samt hur man skall vara mot varandra. Det handlar om *omsorg från fröken*, de förväntar sig att fröken skall finnas till och hjälpa dem när det behövs. Barnens förväntningar handlar också om *att lära sig saker*, de nämner skolrelaterade aktiviteter såsom bokstäver och siffror men även lekrelaterade aktiviteter.

7. Resultatdiskussion

Syftet med den här studien har varit att få en djupare förståelse för vilka förväntningar barn i förskolan har på förskoleklassen och hur väl deras förväntningar stämmer överens med det staten avser att förskoleklassen skall vara. Den litteraturgenomgång jag har redovisat samt de intervjuer jag har genomfört med nio barn har bildat grunden i denna studie för att få fram ett resultat och ge en bild av barns förväntningar på förskoleklassen. Det resultat jag har fått fram kommer jag nu att diskutera kring och jag kommer att knyta mitt resultat till mina tre forskningsfrågor som jag har sökt svar på genom att ta del av vad staten och tidigare forskning skriver om förskoleklassen och barns tankar kring den samt vad de nio barn jag har intervjuat har för förväntningar på förskoleklassen. Jag kommer också att diskutera kring mitt metodval i denna studie samt ge förslag på fortsatt forskning.

7.1 Barns förväntningar på förskoleklassen

En av mina forskningsfrågor lyder: Vilka förväntningar har nio barn i förskolan på förskoleklassen?

Det jag har funnit i denna studie och som jag vill lyfta fram är att barnens förväntningar på förskoleklassen handlar om *leken, regler och förhållningssätt mot varandra, omsorg (från fröken) och att lära sig saker.*

Flertalet av barnen kopplar ihop lärandet med något som har med skolan att göra vilket kanske inte är så förvånande. En tanke kan vara att det många gånger är vi vuxna i rollen som föräldrar men även som vuxna inom förskola och skola talar om lärandet ihopkopplat med det jag benämner som skolaktiviteter. Ser man till Janckes (1995) studie, visar ju även den att nästan alla barn hon har intervjuat sammankopplar lärandet till de traditionella skolaktiviteterna, det vill säga, att lära sig skriva, läsa och att räkna.

Intressant och att notera är att flera barn i min studie inte nödvändigtvis skiljer på leken och att lära sig något. Istället sammankopplar flera av dem leken och lärandet, att exempelvis lära sig att leka bättre, att lära sig att sköta kassan i affären, att lära sig spela kort och spela på datorn, vilket jag här tolkar det till att barnen vill lära sig att använda datorn. Pramling, Klerfeldt och Williams Graneld (1995) skriver att när barn berättar att de har lärt sig något så kan det jämföras med att de har lärt sig att göra något, som att utföra och göra olika aktiviteter. De barn jag har intervjuat befinner sig som bekant i förskolans värld där mycket handlar om leken, de får leka mycket. Helt naturligt kan ju tänkas vara att vid mina samtal med dem så talar de om det som ligger dem närmast vilket då kan vara leken och lärandet kring det.

Regler och förhållningssätt är också något som upptar barnens tankar när de uttrycker sina förväntningar på förskoleklassen. De talar om att det är viktigt med regler och att lära sig regler, de nämner olika regler som de kopplar ihop med förskoleklassen, som att de inte får vara i skogen och att man skall gå in när klockan ringer. Barnen beskriver också att man skall

vara snäll mot varandra och inte slåss. Kan det vara så att mycket av barnens vardag i förskolan handlar om regler och förhållningssätt och som avspeglar sig i deras svar?

Arnér och Tellgren (2006) menar att i förskolan och skolan handlar mycket av barnens vardag om regler, det är fröken som bestämmer och man ska lyda de regler som fröken har bestämt. Det kan kanske vara en möjlig förklaring till att barnen i min studie såväl som i Arnér och Tellgrens (2006) studie svarar att regler är viktiga att lära sig, de har kanske helt enkelt varit i sammanhang inom förskolan och skolan där mycket fokus har lagts på hur viktigt det är med regler. Med det menar jag inte att förringa betydelsen av att barnen inte skall lära sig vad som är rätt eller fel men det väcker onekligen tankar om att barnen faktiskt egentligen vet hur man skall uppträda mot varandra, vilket de beskriver väldigt bra i sina svar till mig och ändå svarar de att det är viktigt att lära sig regler när man kommer till förskoleklassen. Kanske deras svar skulle kunna tolkas och förstås som att: regler är viktiga att lära sig och många regler kan jag redan men hjälp mig att lära mig att förhålla mig till dem och göra det jag redan vet. Med det vill jag lyfta Hjort (1996) som skriver att leken bidrar till att barn lär sig förstå, formulera och tillämpa regler. Att leka in regler kan kanske medverka till att det blir befast "inifrån" och äkta.

Omsorg är något som också finns med i barnens svar i min studie. De tror och förväntar sig att fröken kommer att hjälpa dem i olika situationer som vid exempelvis påklädning, fröken kommer också att bry sig om dem vilket hon visar genom att ställa frågor som handlar om vad de gör. I samtalet med barnen låter de mig förstå att fröken är en mycket viktig person för dem, det är hon som tar hand om dem och ser till att de har det bra. En trolig tanke till deras svar kan vara att de kopplar min fråga till att fundera på vad fröken på deras förskola gör och svarar på min fråga utifrån sina erfarenheter av vad deras fröken gör där.

7.2 Så vill staten att förskoleklassen skall se ut

En annan fråga jag ställer är: Vad säger staten om hur utformningen av förskoleklassen skall se ut och hur väl stämmer det överrens med barnens förväntningar på den?

Vid förskoleklassens införande har grundtanken varit att den skall utgöra en bro mellan förskoleverksamheten och skolan. Det hade under många års tid innan införandet förts olika debatter om synen på barn, alltifrån att barnet skall inrättas i skolans värld (Persson, 1995), skolmognadsbegreppet (Persson, 1995) till SIA-utredningen som föreslår att skolan skall ha ett mer samlat ansvar för hela skoldagen och barnen som går i den (Skolverket, 1999). När så den allmänna förskolan lagstodgas 1975 så markeras också betydelsen av att barnen vistas i förskolan (Persson, 1995). Flertalet av alla sexåringar går nu i någon form av förskola och genom detta krävs det nu ett bra samarbete mellan förskola och skola så att det skall bli en så bra inskolning som möjligt. Övergången skall vara mjuk så att barnet upplever en kontinuitet mellan båda skolformerna, det anses inte tillräckligt att barnen bara besöker skolan vid några tillfällen och ett samarbete mellan skola och förskola ses nu som nödvändigt (Persson, 1995). 1991 införs flexibel skolstart och som då ofta kallas sexårsverksamhet eller skolförberedande verksamhet (Persson, 1995).

När förskoleklassen så införs är reformens syfte och då också statens intentioner och därmed också tanken bakom utformningen av förskoleklassen: att skapa en så mjuk övergång som möjligt mellan förskola och skola. Skolbarnomsorgen, förskoleverksamheten och grundskolan skall närma sig varandra för att på så sätt höja kvaliteten på verksamheterna (Skolverket, 2001). Kan en integration mellan förskola, grundskola och fritidshem ske så kan ett nytt pedagogiskt förhållningssätt skapas och medföra att det blir

kontinuitet i det livslånga lärandet. Förskoleverksamheten med dess naturliga inslag av omsorg, lek, skapande och tematiskt arbetssätt med barnens eget utforskande skall få genomslag i skolan (Skolverket, 2001). Målen som skall strävas mot är exempelvis att eleven utvecklar lust och nyfikenhet att lära (Lumholdt & Mc Grath, 2006). I läroplanen, Lpo94 betonas att leken har stor betydelse för att eleverna i de tidiga skolåren skall tillägna sig kunskaper (Lärarens handbok, 2002).

Hur väl stämmer då barnens förväntningar överrens med hur staten menar att förskoleklassen skall se ut?

Resultatet av mina intervjuer med nio barn visar att *leken, regler och förhållningssätt mot varandra, omsorg (från fröken) och att lära sig saker* står i fokus för barnen när de uttrycker sina tankar och förväntningar på förskoleklassen. Leken och lusten att lära och tillägna sig kunskaper är något som framhävs i läroplanen, Lpo94. Det stämmer väl in med vad barnen i min studie svarar. De vill också leka och deras lust att lära sig olika saker gick inte att ta miste på vid mina samtal med dem.

Omsorgen, att fröken bryr sig om, är något återkommande när barnen skall berätta vad de tror att fröken skall göra i förskoleklassen. Skolverket (2001) tar också upp omsorgen, att den som finns med som ett naturligt inslag i förskolpedagogiken, även skall föras in i skolan. Det är tydligt att barnen förväntar sig att omsorgen skall finnas i förskoleklassen precis som det är sagt från Skolverkets (2001) sida att den skall göra.

Flertalet av barnen i min studie tror att det de kommer att lära sig handlar om skolrelaterade aktiviteter såsom läsning och skrivning. Karlsson m.fl. (2006) har intervjuat barn och resultatet visar att efter att reformen infördes så har sexåringarna börjat i skolan ett år tidigare. De skriver vidare att när barnen startar förskoleklassen så handlar deras vardag om en stor ökning av vuxenstyrd aktivitet med en kraftig ökning av arbetet med siffror och bokstäver.

Skolverket har ju också i en rapport (FÖSK) visat att integrationen mellan förskola och skola har inneburit att det är skolkoden som tar över i förskoleklassen. Därmed kommer de barn jag har intervjuat och som förväntar sig att de kommer att få lära sig läsa och skriva också troligtvis få göra det när de väl börjar i förskoleklassen. Samtidigt uttrycker flertalet, åtta barn, att det de vill göra när de börjar i förskoleklassen är att leka. Det kan tolkas som att flertalet barn vill leka men är samtidigt väldigt ivriga på att lära sig saker, de nämner både affärslek, datorn och kortspel, de tror att de kommer att lära sig siffror och bokstäver, men tycker att det är viktigt att lära sig regler och hur man uppträder mot varandra.

Ställer jag deras utsagor i relation till vad staten menar att förskoleklassen skall vara så menar jag att de barn jag har intervjuat i stort får sina förväntningar uppfyllda när de börjar förskoleklassen.

Förskoleklassens verksamhet skall präglas av ett tematiskt arbetssätt där barnen ges möjlighet till eget utforskande, det skall finnas lek och skapande och den skall präglas av omsorg (Skolverket, 2001). Vidare nämns att genom integrationen av förskola och skola så kan ett nytt pedagogiskt förhållningssätt utformas. Om barnen i min studie möter det som staten menar att de skall mötas av, så möter de pedagoger som integrerar leken med lärandet genom att leka affär där det finns en kassapparat. Affärsleken kan i sin tur inspirera till att både bokstäver och siffror vävs in i leken. De spelar kort med barnen och hjälper dem att lära sig använda dator. Barnen får lära sig regler och förhållningssätt genom att leka rollekar och spela teater med pedagoger som med omsorg visar att de är närvarande och bryr sig om.

7.3 Att använda kunskapen om hur barn tänker i den pedagogiska verksamheten

Jag ställer också frågan: Hur kan kunskapen om hur barn tänker om förskoleklassen användas i den pedagogiska verksamheten?

Arnér och Tellgren (2006) resonerar kring begreppen barnperspektiv och barns perspektiv och menar att skillnaden ligger i att när begreppet barnperspektiv används så handlar det om hur vuxna ser på barns situation. Det är vuxna som bedömer vad som är bäst för barnet, med andra ord blir det mer av vad som kan kallas för ett vuxenperspektiv. Att ta ett barns perspektiv innebär istället om att se med barns ögon och ur deras synvinkel, att kunna se hur barnen ser utifrån *sin* synvinkel och hur barnet ser med *sina* ögon (Arnér & Tellgren, 2006, s. 40)

Här vill jag koppla till det jag skriver i inledningen: vet jag som pedagog vilka förväntningar de barn jag tar emot i förskoleklassen har på verksamheten så kan jag planera en verksamhet som möter deras förväntningar och följer de föreskrivna styrdokument som finns för förskoleklassen. Men då måste jag som pedagog precis som Arnér och Tellgren (2006) skriver: se ur barnens synvinkel, ta mig tid att samtala och också ge mig tid att verkligen lyssna på vad barnen säger. Genom att jag gör det så erbjuds rika chanser att också förstå ett barns perspektiv. Förskoleklassen har inga mål att nå i läroplanen utan bara mål att sträva mot, vilket erbjuder många möjligheter till att skapa en verksamhet som möter barnen både i deras förväntningar samt i vilka erfarenheter de har med sig.

Mitt resultat visar att barnen inte förväntar sig en förskoleklass där skolkoden har tagit över med barn som under eget individuellt ansvar sitter och skriver bokstäver och siffror. Mitt resultat överensstämmer inte så väl med det Skolverket (2001) och Karlsson m.fl. (2006) beskriver att förskoleklassen har utvecklats till att vara. De barn jag har intervjuat förväntar sig att leken står i centrum men också lärandet i alla dess former. Med den kunskapen om barns tankar i ryggsäcken så har jag som pedagog alla möjligheter att skapa en verksamhet som kan möta alla barn och deras olika erfarenheter de har med sig när de börjar i förskoleklassen.

7.4 Slutsats

Mitt syfte med arbetet är att få en djupare förståelse för vilka förväntningar nio barn i förskolan har på förskoleklassens verksamhet och hur väl deras förväntningar överensstämmer med vad staten avser att förskoleklassen skall vara.

En fråga att besvara är: Vilka förväntningar har nio barn i förskolan på förskoleklassen.

Resultatet av intervjuerna visar att barnens förväntningar på förskoleklassen handlar om att de vill leka de vill säga *leken*, de vill lära sig bokstäver och siffror, de nämner också affären, datorn och kortspel, de vill alltså *lära sig saker* men tycker också att *regler* och hur man uppträder mot varandra, *förhållningssättet* är viktigt att lära sig i förskoleklassen. De förväntar sig också en fröken som är närvarande och som bryr sig om, med andra ord, *omsorg från fröken*.

En annan fråga lyder: Vad säger staten om hur utformningen av förskoleklassen skall se ut och hur väl stämmer det överens med barnens förväntningar på den?

Leken och lusten att lära och tillägna sig kunskaper är något som framhävs i läroplanen, Lpo94. Skolverket (2001) vill att förskolepedagogiken med dess naturliga inslag av omsorg lek, skapande och ett tematiskt arbetssätt skall finnas i skolan. Det stämmer till stora delar överens med vad barnen i min studie svarar. De vill också leka, de visar stor lust till att lära sig saker och de förväntar sig omsorg från fröken.

Slutligen den sista frågan att besvara: Hur kan kunskapen om hur barn tänker om förskoleklassen användas i den pedagogiska verksamheten?

Om vi som pedagoger i vårt förhållningssätt försöker inta ett barns perspektiv och i samtal med barnen försöker få en förståelse för de tankar och förväntningar de har, att vi vågar och vill lyssna till dem, då kan jag som pedagog skapa en verksamhet som motsvarar de förväntningar de har.

Genom att besvara mina tre frågeställningar så har jag nått mitt syfte med arbetet som innebär att få en djupare förståelse för vilka förväntningar nio barn i förskolan har på förskoleklassens verksamhet och hur väl deras förväntningar överensstämmer med vad staten avser att förskoleklassen skall vara.

7.5 Metoddiskussion

Eftersom syftet med arbete var ett få en djupare förståelse för vilka förväntningar barn i förskolan har på förskoleklassen samt hur väl deras förväntningar stämmer överens med det staten avser att förskoleklassen skall vara har jag genomfört kvalitativa intervjuer . Jag har också tagit del av tidigare forskning samt vad staten skriver.

Vid planeringen av intervjuerna fanns många funderingar kring hur jag skulle intervjua barnen, skulle jag intervjua dem en och en, eller två i taget eller kanske i en mindre grupp. Jag var på besök flera gånger i barngruppen för att etablera en bra kontakt med dem så att de skulle känna sig bekväma med mig och valet föll slutligen på att intervjua dem en i taget. Tanken bakom det var att jag på så sätt skulle kunna få reda på mer av det enskilda barnets förväntningar på förskoleklassen. Jag ville inte att de skulle påverkas av varandras svar samt att de barn som kanske är lite tystare skulle få möjlighet att uttrycka sig. Här lutade jag mig på Doverborg och Pramling (2000) tankar om att när ett enskilt barn intervjuas får jag reda på vad just det barnet tänker kring ett visst fenomen.

I efterhand kan jag konstatera att jag stundtals har haft svårt att få barnen att utveckla sina tankegångar, vilket också till viss del visar sig i resultatet. Det kan således kanske ha blivit ett större resultat om barnen hade intervjuats flera i taget. Då kan de tankar som kommer fram av barnen i sin tur starta nya tankar som i sin tur utvecklas av barnen själva. Nackdelen med det är ju då att barnen kan påverkas av vad kamraten säger och säga samma sak, något som undviks helt när intervjuerna sker enskilt med varje barn.

7.6 Förslag till fortsatt forskning

Naturligtvis skulle det vara spännande att följa de barn jag har intervjuat, för att se om de förväntningar de hade inför förskoleklassen infriades. Blev det som de hade trott eller blev det skola? Man skulle också kunna fortsätta med att följa upp barnens tankar inför deras skolstart, vilka tankar finns kring den, vilka förväntningar har de på att börja i ettan?

De barn jag har intervjuat går i en förskola i nära anslutning till skolan. Det hade även varit intressant att jämföra barns förväntningar om de kommer från olika förskolor. Vad säger exempelvis barn som går i en förskola som inte ligger i en nära anslutning till förskoleklassen och vad säger barn som går i förskola placerad i samma byggnad som förskoleklassen.

8. Avslutande reflektioner

I inledningen skriver jag hur viktigt det är att vara nyfiken på och vilja ta del av hur barn tänker utifrån de erfarenheter de har. Eftersom den tanken har genomsyrat min utbildning så föll det sig naturligt för mig att också ”knyta ihop säcken” genom att skriva det här arbetet som har sin utgångspunkt i att vara nyfiken och vilja veta hur barn tänker om och vilka förväntningar som finns hos dem på förskoleklassen. Jag har under min utbildning varit speciellt intresserad av övergången mellan förskola och skola där förskoleklassen skall utgöra en bro mellan dessa verksamheter. I mina tankar kretsade också att barnens svar skulle bli ett annat än det blev, jag trodde att de skulle förvänta sig en mer skolliknande verksamhet, att de mer skulle tro att de skulle få gå i skolan med allt vad det innebär.

Det får mig också att än mer inse vikten av att samtala med barnen om deras förväntningar inför nya situationer. Min titel på arbetet är Lovisas ord när jag frågar vad hon tror att hon kommer att få göra i förskoleklassen: ”Leka skriva å så lära mig saker”. Vilka möjligheter ger inte det att få veta att hennes förväntningar är att hon vill leka, hon vill skriva och så vill hon lära sig saker.

Jag hoppas att mitt arbete kan bidra till att öka förståelsen för att barns tankar är viktiga och värdefulla och att vi kan få en förskoleklassverksamhet där lek, lust, kreativitet och fantasi står i fokus och där Lovisa kanske glatt utbrister:

JAG SKA LEKA OCH SKRIVA, ALLTSÅ LÄRA MIG SAKER!

9. Referenser

- Arnér, Elisabeth & Tellgren, Britt. (2006). *Barns syn på vuxna – att komma nära ett barns perspektiv*. Stockholm: Studentlitteratur.
- Bergström, Eva. (2006). *Förskoleklassen*. Solna: Fortbildning AB.
- Bryman, Alan. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2000). *Att förstå barns tankar. Metodik för barnintervjuer*. (3:e rev upplagan). Stockholm: Liber.
- Hartman, Sven. (1986). *Barns tankar om livet*. Stockholm: Natur och kultur.
- Hjort, Marie-Louise. (1996). *Barns tankar om lek*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Jancke, Harriet. (1995). *Det är en sån som man kan lära sig hur det är i skolan lite: Sexåringar om sexårsverksamheten*. (FoU-rapport 1995:15). Stockholms socialtjänst.
- Karlsson, Marie, Melander, Helen, Peréz-Prieto, Hector & Sahlström, Fritjof. (2000). *Förskoleklassen – ett tionde skolår*. Stockholm: Liber.
- Lumholdt, Helene & Klasen McGrath, Monica. (2000). *Förskoleklassen – en klass för sig* Myndighet för skolutveckling. Stockholm: Liber.
- Läraryrkesförbundet. (2002). *Lärarens handbok. Skollag, läroplaner, yrkesetiska principer*. Stockholm: Läraryrkesförbundet
- Palmblad, Jan. (2002). *Förskoleklassen, Historik och kursplan*. Linköpings universitet: UniTryck.
- Persson, Sven. (1995). *Flexibel skolstart för 6-åringar*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, Ingrid. (1989). Att se världen genom barns ögon. Agneta Lindh-Munther (Red). *Barnintervjun som forskningsmetod*. (2: upplagan). Uppsala: Uppsala universitet, Centrum för barnkunskap.
- Pramling Samuelsson, Ingrid, Klerfeldt, Anna & Williams Granelid, Pia. (1995). *Först var det roligt, sen blev det tråkigt och sen vande man sig – barns möte med skolans värld*. (1995 nr 9) Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för metodik.
- Pramling Samuelsson, Ingrid & Mauritzson, Ulla. (1997). *Att lära som sexåring*. Stockholm: Skolverket och Liber
- Skolverket. (2001). *Att bygga en ny skolför form för 6-åringarna. Om integrationen förskoleklass, grundskola och fritidshem*. Skolverkets rapportnr. 201. Stockholm: Liber.

Stukat, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. (2: a upplagan) Lund: Studentlitteratur

9.1 Internet

Proposition 1997/98:6. *Förskoleklass och andra skollagsfrågor*.

http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GL036

Online 20091203

Vetenskapsrådet.(2009). *Forskningsetik*

<http://www.vr.se/etik/publikationerochriktlinjer.4.45a6e939122880e7d8e80001820.html>

Online 20091127

Jag är en student som utbildar mig till lärare vid Göteborgs Universitet. Jag skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är mitt examensarbete och som ger mig min lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier. Examensarbetets syfte är att ta reda på vilka tankar barn i förskolan har om förskoleklassen. För att kunna få reda på barnens tankar om förskoleklassen behöver jag samla in material genom intervjuer med barn i förskolan som börjar i förskoleklass hösten -09.

På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden vårterminen-09. Jag vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den intervju som ingår i examensarbetet. Alla barn kommer att garanteras anonymitet. Den förskola/förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning. Allt insamlat material kommer efter att arbetet är avslutat att raderas.

Vad jag behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och lämnar tillbaka det till förskolan senast den 24 april så att ansvarig lärare kan samla in svaret. Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift/er

.....
elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber jag er kontakta mig på nedanstående telefonnummer:
Med vänliga hälsningar

Eva Brandberg tel. 0526-12186 mobil: 0704822578

Handledare för undersökningen är
Kursansvarig lärare är Jan Carle, docent, Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen
031 786 4792

Intervjuguide:

Inledningsfrågor:

Berätta vad du brukar göra när du är här på Granen/Tallen.

Berätta om vad du tycker är roligast att göra när du är här.

Berätta om något du tycker är tråkigt att göra när du är här.

Berätta om något du har lärt dig här på Granen/Tallen.

Barnens tankar om aktiviteter och innehåll i förskoleklassen

Berätta om vad du tror att du kommer att få göra i förskoleklassen.

Berätta om vad du skulle vilja göra när du börjar i förskoleklassen.

Barnens tankar om vad man får lära sig i förskoleklassen.

Vad tror du att du kommer att få lära dig i förskoleklassen.

Vad tycker du är viktigt att lära sig när man går i förskoleklassen.

Barnens tankar om leken i förskoleklassen

När tror du att du kommer att få leka i förskoleklassen.

Barnens tankar om vad fröken gör i förskoleklassen

Vad tror du att fröken kommer att göra i förskoleklassen.

Vem barnen brukar prata med om förskoleklassen

När du funderar på förskoleklassen, vem brukar du prata med om det du funderar på.

